

Til: Kulturdepartementet

Oslo, 26.09.2017

INNSPILL TIL ARBEIDET MED NY KULTURMELDING

HLF er Norges største organisasjon for mennesker med funksjonsnedsettelse med 65 000 medlemmer. [14,5 % av Norges befolkning over 20 år](#) har en hørselshemming som påvirker hverdagen, som sosial isolasjon og frafall fra utdanning og arbeidsliv. En del av disse har behov for omfattende rehabilitering, mens andre trenger tilrettelegging, hjelpemidler og kunnskap i å mestre sin hverdag. Gruppen av hørselshemmede er mangfoldig og stadig flere rammes av hørselsnedsettelse. Anslag viser at det i 2020 vil være om lag en million nordmenn som vil ha en hørselsutfordring.¹

HLF vil berømme departementet for å ha igangsatt arbeidet med å lage en ny kulturmelding, og i den anledning ønsker vi å komme med noen innspill til meldingen. Fordi kommunikasjon og lyd ofte er viktige elementer i kulturlivet, faller hørselshemmede lett utenfor. Vårt mål er at hørselshemmede skal kunne benytte seg av kulturtilbudet på lik linje med alle andre, og samtidig være sikre på at deres behov blir ivaretatt på en god måte. Norge har forpliktet seg til å gi funksjonshemmede tilgang til kulturlivet gjennom signeringen av FNs konvensjon om rettigheter til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD). Her slås det fast at personer med nedsatt funksjonsevne har rett til å delta i kulturen, offentligheten og det politiske liv. Dette setter imidlertid noen krav til universell utforming av kulturen og kulturlivet.

Hva må til for et godt kulturliv for hørselshemmede?

- God lyd og akustikk i kulturbygg.
- Tilrettelegging med skranke-/teleslynge eller lignende lydoverføringsystem.
- Visualisering og teksting av audiovisuelt innhold på blant annet tv, teater- og operaforestillinger, dubbede filmer, strømmetjenester og formidling av audiovisuelt innhold på nye plattformer.
- Godt lyddesign i audiovisuelle produksjoner.

Overordnede målsetninger for kunst og kulturpolitikken i Norge

Statsråden sa det flott under oppstartskonferansen: «Vi trenger kunst og kultur for å leve meningsfulle liv». Gjennom kultur- og fritidsaktiviteter tilføres samfunnet og enkeltindividet positive verdier, og kulturen kan spille en verdifull rolle i å motvirke ensomhet og inaktivitet. Universell utforming av kultur og kulturarenaer er viktig for at hørselshemmede skal kunne delta og bidra. Videre sa statsråden at «vi trenger kulturen for å skape et sterkt og inkluderende samfunn». Her er statsråden inne på noe viktig i kulturdebatten, som er at kultur skapes mellom mennesker, kunstutøver og betrakter, produsent og seer. Kultur er noe som skaper og underbygger en felles forståelse både av nåtiden og fortiden. Det at kultur i så stor grad er med på å definere fellesskapets forståelse av seg selv, innebærer at alle må få ta del i å skape og å betrakte kultur. **For at dette skal være mulig er det avgjørende at kulturen er universelt utformet.**

Universell utforming av kulturen og kulturlivet

Det er uvisst hva fremtiden bringer. Det er vanskelig å se for seg utviklingen i kulturlivet de neste 20 årene og hvordan kulturlivet blir preget av trender som digitalisering. Men vi vil trekke frem Nasjonalbibliotekar Aslak Sira Myhre sitt bidrag på konferansen, som var at vi skal gjøre det samme i fremtiden som i dag. Vi skal formidle kultur. Hvordan og på hvilke plattformer vil endre seg. Den digitale utviklingen har gjort at formidlingen har flyttet seg til nye kanaler, og formidlingen i dag er i større grad grenseoverskridende. Her må departementet være fremoverlent, og sørge for at nye teknologier og nye plattformer ikke innebærer hindringer for hørselshemmede.

En stor barriere for hørselshemmede er mangel på teksting i audiovisuelle medier og på sosiale/kulturelle arenaer. Dette gjelder blant annet manglende teksting av innhold på tv, teater- og operaforestillinger, dubbede barnefilmer, strømmetjenestene og formidling av audiovisuelt innhold på nye plattformer. **For at hørselshemmede skal kunne ta del i kulturen må alt audiovisuelt innhold tekstes.** Teksting er et universelt utformet tiltak som også kommer hørende til gode, og særlig personer med et annet morsmål enn norsk.

¹ Hearing impairment among adults (HIA). Oslo: Senter for medisinsk metodevurdering, Sintef – a report of a joint project, 2001

I tillegg til teksting av audiovisuelt innhold er det viktig at de audiovisuelle produksjonene har et godt lyddesign. Med dette mener vi at de er produsert på en måte som ikke reduserer muligheten for taleoppfattelse og der tale prioriteres i lydмикsen. Som eksempel vil vi vise til [danske DR sitt arbeid med god lyd](#) og NRKs pågående arbeid for å bedre hørbarheten i sitt audiovisuelle innhold. **HLF ber departementet stille krav om godt lyddesign og god hørbarhet til mottakere av statsstøtte til audiovisuelle produksjoner.**

Kulturareaer som blant annet kulturhus, bibliotek, teater og opera er sentrale i formidlingen av kultur. Disse kulturarenaene er i liten grad universelt utformet og tilgjengeliggjort med hørselsteknisk utstyr. Det finnes en rekke gode løsninger av teknisk, visuell og akustisk art som kan gjøre kulturarenaene mer universelt utformet og dermed tilgjengelig for alle, inkludert hørselshemmede. Eksempler på slike tiltak er skrankelyngeutstyr, teksting av produksjoner og arrangementer, samt god lyddesign og fravær av bakgrunnsstøy i produksjonene. Et konkret eksempel på universelt utformet kulturliv er tekstskjermer som viser norsk og engelsk oversettelse på stolryggen foran den besøkende i Den Norske Opera og ballett. Dette er et eksempel på universell utforming som ikke kun er til hjelp for hørselshemmede, men for alle. Det er viktig at kulturopplevelser og samfunnsdebatten gjøres tilgjengelig for alle, men ofte benyttes ikke de mulighetene som finnes. Da møter i praksis hørselshemmede stengte dører. **Vi ber om at departementet i arbeidet med en ny kulturmelding har som overordnet målsetning at kulturen skal være universelt utformet, at alt audiovisuelt innhold skal tekstes og at kulturhus og -møtesteder blir universelt utformet.**

Nasjonale begivenheter

Markeringen av viktige nasjonale begivenheter bidrar til å skape samhold og identitet. Dager og begivenheter som blant annet 17. mai, nasjonale merkedager, Stortings- og kommunevalg og idrettsarrangementer er med på å prege ikke bare den offentlige samtalen, men den nasjonale og personlige identiteten. Offentlige, store arrangement på nasjonale merkedager er i liten grad universelt utformet. HLF ber om at kulturmeldingen også behandler universell utforming, herunder teksting, av identitetsskapende nasjonale merkedager og begivenheter.

Talegjenkjenningprogram

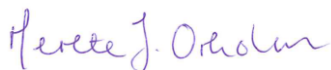
HLF har ventet spent på arbeidet Arbeids- og sosialdepartementet har gjort for å utvikle talegjenkjenningprogram på norsk. Et talegjenkjenningprogram som kan brukes i arbeid og på fritiden vil være til stor hjelp for hørselshemmede. Vi ber derfor Kulturdepartementet bidra til utviklingen av et talegjenkjenningprogram som kan brukes i kulturlivet.

Finansiering

En av problemstillingene som ble løftet under konferansen 3. mai var spørsmålet rundt finansiering av kunst og kultur. Her ønsker HLF å være tydelige på at departementet må ta ansvar for å være en pådriver for et universelt utformet kulturliv. Med dette mener vi to ting. For det første at departementet har et ansvar for å finansiere det det koster å gjøre kulturen universelt utformet. For det andre mener vi departementet også har et ansvar for å pålegge og påse at offentlig finansiert kunst og kultur faktisk blir universelt utformet. Et godt eksempel er arbeidet som er gjort med teksting av kinofilmer de senere år. Det var en stor seier da det i 2012 ble krav om at alle norske kinofilmer som får statsstøtte skal sendes med norsk tekst på kino. Uheldigvis ble det ikke stilt krav til teksting av utenlandske filmer som dubbles, og i praksis ser vi at svært få utenlandske dubbede barnefilmer tekstes, og dermed er hørselshemmede barn ekskludert fra en stor del av filmkulturen. Dette selv om det koster lite å tekste en film², og det er mulighet til å få støtte til dette. Teksting for hørselshemmede skjer ikke uten et pålegg fra departementet, og vi ber derfor om at Kulturdepartementet følger opp [Stortingets merknad](#) (s. 23, Innst. 83 S (2015-2016)) på en bedre måte som sikrer at hørselshemmede barn kan ta del i filmkulturen.

HLF ønsker departementet lykke til med det videre arbeidet med Kulturmeldingen. Ved spørsmål eller ytterligere informasjon, kontakt interessepolitisk rådgiver Julie Ness på ness@hlf.no eller 99579667

Med vennlig hilsen

Merete Orholm
Leder interessepolitisk avdeling

Julie Ness
Interessepolitisk rådgiver

² HLF har i 2017 fått tilsagn på prosjekt fra ExtraStiftelsen til teksting av dubbede barnefilmer. Vi betaler ca 15 000 ekskludert moms per film.